

Zorgen voor Morgen: verslag PwC Pensioenlezing 2022 en inaugurele rede van Bastiaan Starink

Op 7 april 2022 kwamen in de aula van Tilburg University meer dan 250 mensen bijeen vanwege de inaugurele rede van prof. mr. dr. Bastiaan Starink en de voorafgaande PwC Pensioenlezing. In deze bijdrage doe ik verslag van beide evenementen.

■ PWC PENSIOENLEZING

Voor een echt duurzame herziening van het pensioenstelsel en de arbeidsmarkt is een arbeidsvormneutrale benadering nodig. Daarover waren alle inleiders van de PwC Pensioenlezing het roerend eens. Voorafgaand aan het hoofdnummer, de oratie van professor Bastiaan Starink, werden de voorwaarden geschetst die daarvoor nodig zijn.

Het format van de zeventiende PwC Pensioenlezing was anders dan de weer in grote getalen naar de aula van de Tilburgse universiteit gekomen toehoorders kenden van eerdere edities. De eerste fysieke bijeenkomst na twee lange covidjaren stond in het teken van de oratie van professor Bastiaan Starink. Voorafgaand aan zijn openbare les brachten drie al even hooggeleerde collega's, Ton Wilthagen, Inge van Vijfeijken en Gerry Dietvorst, de belangrijkste knelpunten in kaart die ook straks nog, als de Wet toekomst pensioenen in werking treedt, zullen blijven schuren.

Ze schetsten de kloof op de arbeidsmarkt langs de lijnen van inkomens- en bestaanszekerheid, lieten zien hoe ons huidige belastingsysteem de disbalans tussen vast werk en flexwerk vergroot, en toonden de wispelturigheid van beleid en besluitvorming in met name pensioenvraagstukken. Om uiteindelijk tot dezelfde conclusie te komen: voor een echt duurzame oplossing is een neutrale benadering van de drie dimensies van het stelsel nodig.

Hans Kops
H. Kops is econoom en publicist.

Welkom in de VUCO-wereld

Arbeidsmarktdeskundige Ton Wilthagen trapte af door zijn toehoorders mee te nemen op een flitsreis langs de bestaande knelpunten op de arbeidsmarkt. Naar Amerikaans voorbeeld heette hij ons welkom in de VUCO-world, een arbeidsmarkt die wordt gekenschetst door Volatility, Uncertainty, Complexity en Ambiguity. De samenhang tussen deze elkaar versterkende krachten wordt nog altijd slecht of onvoldoende begrepen door politiek en sociale partners.

In Nederland zorgt dit voor structurele tekorten. Er is een 'inclusietekort' van 1,5 miljoen on(der)benutte talenten, en ook een schrijnend gemis aan wendbaarheid en weerbaarheid – een in alle opzichten pijnlijke omissie voor een kenniseconomie die extra gevoelig is voor mondiale ontwikkelingen.

Hollandse Spelen

Van een voorloper in het flexibiliseren van de arbeidsmarkt zijn we een vastloper geworden, constateerde Wilthagen.

Het is het gevolg van jarenlang getouwtrek om de juiste balans tussen flexibiliteit en zekerheid. Deze 'Hollandse Spelen' zorgden voor warrig en soms tegenstrijdig beleid, waardoor de drempel naar vast werk steeds hoger kwam te liggen en veel werkgevers ervoor kozen om flexwerk te benaderen met een lage kostenstrategie. Het resultaat: een relatief laagwaardige flex/zeker mix.

Van een voorloper in het flexibiliseren van de arbeidsmarkt zijn we een vastloper geworden.

Tegelijkertijd stimuleerde de fiscaliteit de instroom naar zelfstandige arbeidsvormen en vergrootte zo onbedoeld de inkomensongelijkheid en bestaanszekerheid nog. In combinatie met onze overdadige ontslagbescherming, de lange doorbetaling bij ziekte

van vaste werknemers, de deeltijdfactor, en het opwerpen van toegangsdrempels in de sociale zekerheid voor flexwerkers, is zo een onevenwichtige situatie ontstaan.

Dat zie je ook terug in de verdiensten en de mate van werkzekerheid: een flexwerker met dezelfde competenties, ervaring en opleiding verdient in Nederland per saldo 40 procent minder dan zijn of haar evenbeeld met vast werk en investeert minder in de eigen concurrentiepositie op de arbeidsmarkt van nu en morgen.

Vorm voor inhoud

De kern van het probleem is dat we in regelgeving, stimulerende en beleidsplannen nog altijd de vorm van werk belangrijker vinden dan de inhoud.

Om de omslag te kunnen maken is volgens 'Mr. Flexcurity' een geïntegreerde beleidsstrategie nodig. Deze moet primair gericht zijn op het versterken van de weerbaarheid en wendbaarheid van alle werkenden en het bevorderen van de werk- en inkomenszekerheid van iedereen, ongeacht de vorm waarin ze hun werk aanbieden.

Voorzichtig, heel voorzichtig, begint de boodschap te landen. Voor steeds meer studies, rapporten en commissies (zie Borstlap) is dit nu het vertrekpunt. Maar het is niet genoeg. Wilthagen haalde het recente SER-advies over een nieuw sociaal akkoord aan om zijn punt te maken; het staat vol goede bedoelingen, maar slaat op een cruciaal onderdeel de plank toch weer mis. 'Het is als een voetbaltrainer die vindt dat hij onnipotente spelers heeft als hij zijn linksbuiten ook als rechtsachter kan opstellen. Maar flexibiliteit is meer; een speler moet ook een ander spel kunnen spelen.'

Wetboek van Werk

Ter inspiratie presenteerde hij het Wetboek van Werk 2025. Daarin staat een arbeidsvormneutrale herinrichting van ons arbeidsvoorwaardenbeleid en sociale zekerheidstelsel centraal; alle arbeids-

voorwaarden moeten opgaan voor alle werkenden en iedereen moet in staat worden gesteld om tegen dezelfde risico's en met dezelfde inspraakmogelijkheden zich te blijven ontwikkelen. Baanzekerheid maakt plaats voor werkzekerheid en inkomenszekerheid wordt bestaanszekerheid.

'Alleen dan zijn we wendbaar en weerbaar genoeg om de uitdagingen van de arbeidsmarkt van morgen met vertrouwen tegemoet te kunnen zien.'

Hoe arbeidsvormneutraal is ons belastingstelsel?

Niet zo, en zeker niet voor wat het bestrijden van de ongelijkheid op de arbeidsmarkt en het sparen voor onze ouderdagvoorziening betreft, beantwoordde hoogleraar belastingrecht Inge van Vijfeijken de door haar zelf opgeworpen vraag.

Inge liet drie voorbeelden zien van hoe ons belastingstelsel de ongelijkheid op de arbeidsmarkt en in de samenleving bevordert doordat er halfslachtige en (soms) slecht doordachte keuzes zijn gemaakt door de wetgever.

Ook Dietvorst presenteerde ten slotte een Arbeidsvormneutraal pensioenkader (ANP) als echt duurzame oplossing.

In dit kader zoemen we in op de verschillen in fiscale behandeling tussen de IB-ondernemer (die afrekenet in box 1, waarin de winst direct toerekenbaar is) en de directeur-grotaandeelhouder, die vennootschapsbelasting betaalt en over de winst pas bij uitdeling wordt belast. Door dat laatste is een fiscale prikkel ontstaan om zoveel mogelijk ondernemersinkomen als kapitaalinkomen in box 2 te classificeren. Bovendien kan de dga van de eigen

BV lenen om het belastbare kapitaal te verminderen. Inmiddels wordt belastingheffing over zo'n 50 miljard langdurig uitgesteld.

Aanzienlijk verschil in marginale belastingdruk

Hierdoor zijn aanzienlijke verschillen in belastingdruk ontstaan: de IB-ondernemer draagt 49,5% af versus de dga 37,87%. Dit significante verschil is dus toe te schrijven aan de gekozen rechtsvorm, benadrukte Inge.

Om eenmanszaken en vof's te compenseren, zijn voor de laatste groep eerder overigens de MKB-winstvrijstelling en de zelfstandigenaftrek bedacht. Maar deze compensatieregelingen veroorzaken in de huidige situatie juist weer een te grote toeloop van mensen naar (schijn)zelfstandigheid.

Zo heeft het fiscaal stimuleren van meer ondernemerschap een destabiliserend effect op onze arbeidsmarkt en zijn de tussentijdse reparaties op zijn best halfslachtig. Dat laatste illustreerde Van Vijfeijken nog eens met een verwijzing naar het wetsvoorstel Excessief Lenen. Het voorstel is bedoeld om overmatig lenen van de eigen BV af te romen tot een maximum van vijf ton, maar dat bedrag is in het regeerakkoord opgetrokken naar zeven ton. 'Onbegrijpelijk.'

Van een belastingtechnisch rechtvaardig speelveld kan alleen sprake zijn als we rechtsvormneutraal gaan heffen, besloot Inge van Vijfeijken. Maar daarvoor is nog een lange weg te gaan en zal de politiek ruggengraat moeten tonen.

Een warrige geschiedenis

Dit deel van het symposium werd afgesloten met een bijdrage door emeritus-hoogleraar Gerry Dietvorst. Gerry liet de zaal aan de hand van een 'panoramische blik' op 50 jaar ondernemerspensioen zien hoe eerdere stelselherzieningen en ingrepen in dit deel van de pensioenwereld de problemen van nu hebben helpen veroorzaken of versterken. Zo werd de fiscale oudedagvrijstelling afgeschaft, terwijl dit instrument goed functioneerde en door iedereen begrepen werd. En recenter is bij de afschaffing van het pensioen in eigen beheer om onduidelijke redenen nagelaten om de fiscale oudedagsreserve mee uit te faseren. Ook bij enkele van

de nu nog bestaande instrumenten (zoals de stakingslijfrente en de vrijwillige voortzetting) zette Dietvorst vraagtekens bij de doelmatigheid en uitvoerbaarheid.

Arbeidsvormneutraal pensioenkader

Ook Gerry Dietvorst presenteerde ten slotte een Arbeidsvormneutraal pensioenkader (ANP) als echt duurzame oplossing. 'Er moeten voor iedereen gelijke fiscale regels komen voor de oudedagvoorziening. Hoe men werkt, mag daarbij niet van belang zijn. Tilburgse onderzoekers publiceerden hier al in 2009 en 2013 over.'

Zo heeft het fiscaal stimuleren van meer ondernemerschap een destabiliserend effect op onze arbeidsmarkt en zijn de tussentijdse reparaties op zijn best halfslachtig.

Uiteraard liet hij ook zijn licht schijnen over de onderweg zijnde herziening van het pensioenstelsel per 1 januari 2027 (als het allemaal goed gaat). Voor wat het ondernemerspensioen betreft, toonde hij zich per saldo tevreden. De experimenteer-ruimte voor zelfstandigen in de tweede pijler zal volgens hem niet echt gaan vliegen, ook al is er een exitstrategie voor het geval het experiment niet wordt omgezet in definitieve wetgeving. Aan de andere kant: van experimenteren kun je leren. 'Dus ga er mee aan de slag en experimenteer naar hartenlust.'

Maar de grootste winst is toch dat de fiscale ruimte voor de opbouw van pensioen en lijfrente wordt gelijkgetrokken. Dat zet de deur op een kier voor de introductie van het ANP. En dat is meer dan Gerry Dietvorst verwacht had gezien het verleden.

■ ORATIE BASTIAAN STARINK BIJ DE AANVAARDING VAN ZIJN LEERSTOEL 'ARBEIDSMARKT, PENSIOENEN EN BELASTING' AAN TILBURG UNIVERSITY

Het hoofdnummer van de 2022-editie van de PwC Pensioenlezing was de openbare les die Bastiaan Starink uitsprak bij de aanvaarding van zijn leerstoel 'Arbeidsmarkt, Pensioenen en Belasting'. In zijn inaugurele rede nam de kersverse professor zijn gehoor mee op een visionaire helicoptervlucht over de kloof van de arbeidsmarkt, langs de transitie in pensioenland, en inzoomend op de rol van de fiscaliteit in beide (probleem)gebieden. Starink oereerde dat een symbiotische benadering van zijn onderzoeksgebieden de sleutel is tot nieuwe wetenschappelijke inzichten over de grote sociaaleconomische problemen die onze samenleving ontwrichten. Zijn leeropdracht voor de komende jaren (en hopelijk langer, benadrukte de rector magnificus van Tilburg University in zijn dankwoord) omschreef een begrijpelijk trotse Bastiaan, in de toga van zijn voorganger en mentor Gerry Dietvorst, dan ook als volgt: hoe kan de fiscaliteit helpen om de destructieve kloof op de arbeidsmarkt te verkleinen in plaats van te vergroten, en hoe kan het pensioeninstrument fiscaal en instrumenteel toegankelijk worden gemaakt voor alle werkenden (ongeacht de arbeidsvorm waarin ze actief zijn) en beter bijdragen aan onze wendbaarheid en weerbaarheid?

Disbalans op de arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt is in beweging en creëert een kloof tussen werkenden met een vast contract en meer bestaanszekerheid en flexwerkers die dat niet (of minder) hebben, stelde ook Starink vast.

Het probleem is mede veroorzaakt door de onevenwichtige fiscale behandeling van werknemers, zzppers en ondernemers. Opmerkelijk genoeg is de Wet van de Remmende Voorsprong hier van toepassing. In het nabije verleden is het bevorderen van zelfstandigheid de dominante politieke keuze geweest in Flexland Nederland. Met name door de combinatie van zelfstandigenaftrek en MKB-winstvrijstelling is de belastingdruk van werkenden in de vrije sector sindsdien significant lager dan van werknemers, zeker in vergelijking met andere OESO-landen.

Het maakt dat de instroom naar zelfstandigheid (en schijnzelfstandigheid) in Nederland ook bovengemiddeld fors is, nog versterkt doordat werkgevers op hun beurt terughoudend zijn (waren?) bij het aantrekken van duurder mensen in een vast dienstverband.

Maar inmiddels kennen we ook de keerzijde van de medaille, vervolgde Bastiaan. De groep mensen die geen voorzieningen opbouwt voor zekerheid op de langere termijn groeit verontrustend snel. Daardoor dreigt massale ouderdomsarmoede, neemt de arbeidsproductiviteit af omdat de 'witte vlek' van inmiddels drie miljoen mensen zonder contract niet of minder investeert in skilling en re-

skilling, en stopt de doorstroming en ontwikkeling van schaars talent. Bovendien wordt de toch al zwakke onderhandelingspositie van de (meest jonge) instromers op de arbeidsmarkt erdoor verder ondermijnd – en neemt ook hun solidariteit af.

Voor een duurzaam herstel van het evenwicht zijn volgens Starink met voorrang fiscale aanpassingen nodig. Te beginnen met de eerder al door de commissie Van Weeghel (en andere commissies waar Starink deel van uitmaakte) bepleitte afschaffing van de zelfstandigenaftrek. Gelukkig heeft het kabinet ervoor gekozen om de zelfstandigenaftrek vanaf 2023 stapsgewijs af te bouwen tot 1200 euro max.

Hij kondigde aan onderzoek te zullen doen naar het verder verlagen van de verschillen in belastingdruk tussen werknemers en flexwerkers, met als inzet de verlaging van het risicoprofiel van de laatsten.

Stimulansen voor de competentie-set

Een andere wetenschappelijke uitdaging ziet Bastiaan Starink in onderzoek naar het versterken van de duurzame inzetbaarheid van *alle* Nederlandse werkenden. Zijn insteek is om met voorstellen te komen om het fiscale instrumentarium op een andere manier in te zetten en de politiek de argumenten aan te reiken om de Belastingdienst in het gareel te krijgen. Want nu is het nog te vaak dat 'de fiscus staat tussen willen en doen'.

Er moeten nieuwe fiscale stimulansen komen om mensen te bewegen actief te blijven investeren (in tijd en geld) om hun 'competentie-set' toekomstbestendig te maken én te houden. Stimuleringsmaatregelen, zoals werk-naar-werk trajecten, moeten (fiscaal) doelmatiger worden ondersteund.

Met nadruk wees Bastiaan erop dat deze discussie vooral via de band van de werkgevers moet worden gevoerd; zowel in hun rol van werkgever als van opdrachtgever hebben zij immers belang bij een workforce die kan meebewegen met de continu veranderende vraag naar competenties door technologische en marktontwikkelingen. Het uitgangspunt moet zijn dat de weerbaarheid van bedrijven en instellingen wordt bepaald door de wendbaarheid van de mensen die ervoor werken.

Waar staan we nu met ons pensioen?

In het tweede deel van zijn inaugurele rede ging Starink in op de stand van zaken in pensioenland. Het groot onderhoud van wat ooit het beste pensioenstelsel ter wereld was, houdt Starink en zijn collega's bij Netspar al vijftien jaar bezig en zal de komende jaren nog voor veel nieuwe wetenschappelijke en politieke discussies zorgen. Maar nu het voorstel voor de Wet toekomst pensioenen bij de Tweede Kamer ligt voor parlementaire goedkeuring, stelde hij tevreden vast dat een forse stap in de goede richting is gezet.

Door 'vakbondsretoriek die grenst aan volksverlakkerij' dreigt het gevaar van verkeerde keuzes.

Ja, het heeft even geduurd en het had allemaal nog zoveel beter gekund, maar toch. Er is een begin gemaakt met een houdbare herziening van het pensioenstelsel die tegemoet komt aan enkele van zijn belangrijkste grieven; veel vormen van ongewenste herverdeling komen te vervallen, niet bestaande garanties worden niet langer geveinsd, we krijgen eindelijk een persoonlijk pensioenvermogen, het probleem van de omvangrijke witte vlek van mensen die geen oudedagvoorziening hebben noch opbouwen staat op de kaart, en vooral: het fundament is gelegd voor een arbeidsvormneutraal pensioenkader.

Dat is per saldo een goed resultaat. Desondanks plaatste Bastiaan nog wel enkele kritische kanttekeningen bij het wetsvoorstel.

De solidaire variant is niet zo solidair

Zo heeft hij moeite met de gepresenteerde keuze tussen een solidaire en een flexibele variant voor onze persoonlijke premie-overeenkomst. De flexibele variant is volgens hem niet minder solidair als ze wordt voorgesteld. Sterker nog, de flexibele optie is in de kern net zo solidair, met uitzondering van de solidariteitsreserve. Maar daarmee is de facto weer een vorm van herverdeling opgenomen waar we juist van af zouden moeten willen – zie de discussie over de doorsneeproblematiek. Starink wilde het niet gezegd hebben, maar zei het toch: door 'vakbondsretoriek die grenst aan volksverlakkerij' dreigt het gevaar van verkeerde keuzes.

In het algemeen stelde hij vast dat 'de eenvoud en uitlegbaarheid van het nieuwe pensioencontract ondergeschikt is gemaakt aan het pensioenresultaat'. Liever had hij een simpeler en voor iedereen begrijpelijk systeem gezien, ook al zouden we daarvoor wat toekomstige pensioeneuro's moeten inleveren.

Liever leeftijdsafhankelijk dan progressief

Bij de afschaffing van de doorsneeproblematiek heeft het kabinet in de ogen van Starink een kardi-

nale inschattingfout gemaakt door te kiezen voor een leeftijdsafhankelijke premie in plaats van een progressieve. Het doel – de arbeidsmarktpositie van ouderen te versterken door hun arbeidskosten niet onnodig te verhogen – zal niet worden gehaald en zorgt intussen wel voor jaren oponthoud en een verspilling van miljarden aan uitvoeringskosten.

En dat terwijl voor een systeem gebaseerd op een progressieve premie minder aanpassingen nodig zijn in pensioenregelingen en er bij verzekerde regelingen en ondernemingspensioenfondsen al jaren probleemloos mee wordt gewerkt. Ook aan de opbouw op individueel niveau verandert nagenoeg niets.

Dat deze argumenten niet zijn meegewogen (of niet zwaar genoeg werden geacht) is een pijnlijke misser waar Starink de komende jaren op zal blijven hameren, kondigde hij strijdlustig aan.

Wetten zijn er niet om te experimenteren

Eerder al prees de nieuwe hoogleraar de ontluikende aandacht voor verkleining van de witte vlek, de 10-plus procent van de werkenden die geen of onvoldoende pensioen opbouwen. Het gaat vooral om jongeren en sociaal zwakkeren aan de onderkant van de arbeidsmarkt, wat het maatschappelijk belang van gerichte en goed onderbouwde maatregelen extra groot maakt.

Om het ZZP-deel van deze groep beter te kunnen bedienen (en bereiken) is gekozen om het SER-voorstel over te nemen voor een ZPP-experimenteerregeling. Geen goed idee, aldus Bastiaan Starink.

ZZP-ers hebben al ongehinderd toegang tot de derde pijler, en mede omdat de fiscale behandeling van de tweede en derde pijler in het nieuwe stelsel al vrijwel is gelijkgetrokken is de aanpassing overbodig. Noch is er bewijs voor dat de lage animo van ZZP-ers voor deelname aan pensioeninitiatieven hierdoor zal toenemen. Ook moet worden meegenomen dat het voor een verdere toename van de complexiteit bij de toch al zwaar belaste uitvoerders en fondsen zal zorgen. Het zou de wetgever bonuspunten opleveren als deze op dit punt worden ontzien.

Naar een voor iedereen toegankelijke basisregeling

Ter afsluiting greep Bastiaan Starink de gelegenheid aan om een nieuw idee onder de aandacht te brengen van zijn publiek van collega-wetenschappers, studenten, fondsbestuurders, uitvoeringsprofessionals, journalisten, familieleden en (oud)collega's van de pensioenadvies-tak van PwC. PwC is de sponsor van zijn leerstoel.

De ultieme oplossing is de introductie van een uniforme kapitaalgedekte basisregeling waaraan alle werkenden moeten deelnemen. Zoiets als de verplichte zorgverzekering, maar dan in de vorm gegoten van een beschikbare premieregeling bovenop de AOW.

Basisvoorwaarde is arbeidsvormneutraliteit. De inleg mag bijvoorbeeld maximaal 10 procent

bedragen van het fiscaal inkomen en de premieheffing wordt gedaan via het kanaal van de IB-heffing. Een dergelijke constructie vereist geen grote aanpassingen, is efficiënt en relatief goedkoop, en vooral: bestaande aanbieders verliezen er geen markt door. Veel van de mogelijke bezwaren van opposanten zouden daarmee bij voorbaat zijn weggenomen, schatte Starink in.

Maar voor alles, benadrukte hij, biedt invoering van een arbeidsvormneutraal systeem ons de mogelijkheid om de witte vlek gericht terug te dringen en te voorkomen dat ZZP-ers ondermaatse pensioenen opbouwen. In Zweden en IJsland zijn hier al goede ervaringen mee opgedaan. Er ligt al een afspraak om samen met een IJslandse collega het basisidee nader uit te werken.

Download hier de volledige tekst van de oratie van prof. dr. mr. B. Starink: 'Zorgen voor Morgen: een symbiose van Arbeidsmarkt, Pensioenen en Belasting' <https://www.tilburg-university.edu/nl/over/schools/law/over/oratie-bastiaan-starink-belastinghervormingen-essentieel-voor-arbeidsmarkt-en-pensioenen>.

'Ik heb er zin in,' besloot professor Starink alvorens iedereen te bedanken die het mogelijk hebben gemaakt dat hij na 150 jaar zijn betovergrootvader prof. mr. De Louter opvolgt als de tweede hoogleraar in de familie.

Hij heeft gezegd. ●

boeken

FISCALE EUROPEESRECHTELIJKE ASPECTEN VAN GRENDOVERSCHRIJDEND PENSIOENVERKEER

In de serie Fiscale Monografieën

Dr. E.A.P. Schouten

In dit onderzoek staan fiscale Europeesrechtelijke aspecten van grensoverschrijdend pensioenverkeer centraal. Erik Schouten onderzocht welke fiscale niet-gerechtigde belemmeringen er zijn in Nederlandse wet- en regelgeving met betrekking tot grensoverschrijdend pensioenverkeer vanuit en naar Nederland door werknemers en pensioenuitvoerders. De auteur geeft suggesties om geconstateerde belemmeringen weg te nemen. 'Fiscale Europeesrechtelijke aspecten van grensoverschrijdend pensioenverkeer' is hiermee de enige uitgave op de markt die het onderwerp van grensoverschrijdend pensioenverkeer op een diepgaande manier voor zowel werknemers als voor pensioenuitvoerders belicht.

Voor werknemers wordt in deze titel onderscheid gemaakt in grensoverschrijdende uitgaande en inkomende werknemers. Voor beiden onderzoekt de auteur de tijdelijke situatie (detachering en uitzending) en de blijvende situatie (emigratie en grenswerker), zowel in de opbouw- als in de uitkeringsfase. Er wordt onder meer ingegaan op de conserverende aanslag die de Belastingdienst oplegt bij emigratie, twee inbreukprocedures die de Europese Commissie tegen Nederland voert en de fiscale voorwaarden aan grensoverschrijdende waardeoverdracht. Enkele van deze voorwaarden zijn in strijd met het Unierecht.

Voor de vennootschapsbelasting, dividendbelasting, omzetbelasting en loonbelasting onderzoekt de auteur in hoeverre er belemmeringen bestaan voor grensoverschrijdende dienstverlening van pensioenuitvoerders (pensioenfondsen en verzekeraars). Hieruit blijken er vooral voor de vennootschapsbelasting en de dividendbelasting inbreuken op Europese vrijheden te zijn.

Voor de omzetbelasting wordt er onder andere ingegaan op de discussie of de btw-vrijstelling voor collectief vermogensbeheer van toepassing is wanneer pensioenfondsen uitkeringsovereenkomsten uitvoeren. De Wet toekomst pensioenen zou deze discussie kunnen beslechten.

'Fiscale Europeesrechtelijke aspecten van grensoverschrijdend pensioenverkeer' is van grote waarde voor pensioenadviseurs, (bedrijfs)fiscalisten en juristen, HR-managers en beleidsmedewerkers die te maken krijgen met vraagstukken op het gebied van grensoverschrijdend pensioenverkeer.

Wolters Kluwer, Deventer 2022

Omvang: 424 pag's

Prijs € 94,95 incl. BTW

9789013167863

